

مروزی بر خاطرات «سیلک»

هشتاد سال پیش، با جاری شدن سیل در زمین‌های کشاورزی ساکنان شهر کاشان، تمدنی بزرگ و چند هزار ساله نمایان شد...

جام جم آنلاین: هشتاد سال پیش، با جاری شدن سیل در زمین‌های کشاورزی ساکنان شهر کاشان، تمدنی بزرگ و چند هزار ساله نمایان شد؛ ابزارآلات و سفالینه‌هایی متفاوت با ابزارهای کنونی پیدا شدند که حیرت و حس کنجکاوی همه را برانگیختند و در این میان، آن‌ها که می‌خواستند یک شبه ره صد ساله را بروند، دل خاک‌های این تپه را زیر و رو کردند. بعد از مدتی با فروخته شدن آثار به‌دست آمده توسط مردم و بخصوص کشاورزان منطقه به دلان عتیقه، پای غارتگران هم به «سیلک» باز شد. تمدنی گمشده که هزاران سال از عوامل مخرب طبیعی در امان مانده بود به مزرعه‌ی شخم‌زده‌ی عتیقه‌فروشان تبدیل شد و سرانجام با انتقال آثار تاریخی به کشورهای غربی، «رومن گیرشمن» - باستان‌شناس - از طرف موزه‌ی «لوور» فرانسه با هدف شناخت و شاید نجات تمدنی که به همی مردم جهان تعلق داشت، روانه‌ی ایران شد.

از آنجا که رییس وقت موزه‌ی ملی ایران، «آندره گدار» فرانسوی بود، کارهای مربوط به هماهنگی برای کاوش علمی در این محوطه خیلی سریع انجام شد و یک هیأت باستان‌شناسی سه فصل کاوش در هر دو تپه‌ی سیلک و دو گورستان نزدیک به آن انجام داد.

کشفیات گیرشمن در آن زمان بنا به اسناد موجود، به تبدیل شدن این محوطه از روستا به شهر گواهی می‌داد، حتا کشف کوره‌های ذوب فلز در قسمتی از تپه‌ی جنوبی، سیلک را جزو صنعتی‌ترین شهرهای زمان خود قرار داد.

اما بعد از پایان یافتن فعالیت‌های گیرشمن و چاپ گزارش‌های او، تا سال 1380 توجهی به سیلک نشد، به‌طوری که بسیاری از اراضی این محوطه به زمین کشاورزی تبدیل شد و به گفته‌ی برخی ساکنان قدیمی، برای گسترش شهر و خانه‌سازی‌ها فاصله‌ی چندانی تا این محوطه باقی نمانده بود که در آن صورت، از این تپه‌ی باستانی به‌جز نام و خاطره‌ای باقی نمی‌ماند.

سرانجام در آن سال، دکتر صادق ملک شهمیرزادی - باستان‌شناس - برای بررسی و ادامه‌ی کاوش‌ها به سیلک رفت و با انجام پنج فصل کاوش که تا سال 1385 طول کشید، توانست نتایج کارهای خود را در چند جلد آماده‌ی چاپ کند که هرچند تا کنون هیچ‌کدام از آن‌ها منتشر نشده، اما رییس پژوهشگاه سازمان میراث فرهنگی قول چاپ آن‌ها را داده است.

پس از پایان یافتن کاوش‌های دکتر ملک، تا امروز یعنی در طول شش سال گذشته، این محوطه‌ی باستانی آبستن اتفاق‌های ناگواری شد و تخریب‌هایی در آن رخ داد؛ برخی کارشناسان میراث فرهنگی از انجام حفاری‌هایی توسط اداره‌ی برق کاشان در حریم درجه‌ی یک سیلک و نصب تیرهای بتونی چراغ برق خبر دادند، اتفاقی که باعث شد تا دیگر همسایگان و متجاوزان به محوطه‌ی تاریخی سیلک اقداماتی غیرقانونی را مانند ساخت‌وساز، حفاری و حتا آسفالت کردن خیابان‌هایی در محدوده‌ی عرصه‌ی سیلک انجام دهند.

البته اقدامات سازمان میراث فرهنگی و گردشگری برای بیرون آوردن سیلک از شرایط بحرانی، تا مدتی وضعیت را بهتر کرد؛ ولی با مطرح شدن بحث کم کردن حریم این محوطه‌ی تاریخی از سوی شهرداری در حدود یک سال پیش، باز هم نگرانی‌ها درباره‌ی حفاظت از تپه‌ی سیلک افزایش یافت.

در کنار این اتفاقات، ساخت‌وسازها و تعرض‌ها نیز هر روز با یک بهانه و به بهایی انجام می‌شوند. در تازه‌ترین نمونه، از حدود دوماه پیش چوپانان گوسفندان خود را برای بردن به چراگاه، از داخل محدوده‌ی فنس‌کشی‌شده‌ی این تپه‌ی باستانی که یکی از کهن‌ترین مراکز استقرار بشر در فلات مرکزی ایران با هفت‌هزار سال قدمت است، عبور می‌دهند.

در سمت راست جاده‌ی منتهی به باغ فین کاشان، منطقه‌ای کویری قرار دارد که دو تپه‌ی شمالی و جنوبی سیلک در آن واقع‌اند، تپه‌هایی با ساختاری نامنظم و پستی و بلندی‌های فراوان و پوشیده از خاک که در دل خود، شهری را پنهان کرده‌اند؛ اما از بین رفتن حصارها، خرد شدن خشت‌ها، اقدامات برخی بومی‌های بی‌توجه به حفظ تپه‌ی باستانی سیلک و مهم‌تر از همه، مسئولانی که شاید اهمیت چندانی به هیچ‌یک از این موارد ندهند، این ثروت تاریخی را تهدید می‌کنند. (ایسنا)